

Blažek, Václav

[Mikule

niene

,
Danguole

; Stafecka, Anna, eds. Baltu valodu atlants. Leksika 1, Flora =
Baltu

kalbu

atlasas. Leksika 1, Flora = Atlas of the Baltic languages. Lexis 1, Flora]

Linguistica Brunensia. 2015, vol. 63, iss. 2, pp. 169-183

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134502>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Danguolė Mikulėnienė – Anna Stafecka, eds.:

Baltu valodu atlants – Leksika 1: Flora / Baltų kalbų atlasas – Leksika 1: Flora / Atlas of the Baltic Languages – Lexis 1: Flora.

Vilnius: Lietuvių kalbos institutas – Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūts, 2013.

ISBN 978-609-411-100-6

Druhé vydání vpravdě monumentálního dílu „Baltského jazykového atlasu“ zasvěceného flóře předkládá na 570 stránkách obřího formátu 40,5cm x 30,5cm 20 fytonym v jazycích litevském a lotyšském, když shrnuje všechna jejich zaznamenaná synonyma od nejranějších pramenů po moderní dialekty včetně podrobné lokalizace na 46 barevných mapách doplněných 20 barevnými fotografiemi diskutovaných rostlin, jejich částí či plodů. Každý termín je doplněn i etymologickým výkladem opírajícím se o relevantní literaturu. To vše ve třech jazykových verzích: lotyšské a litevské (s. 5–297) a anglické (s. 373–531). Vedle vlastního lingvistického materiálu a jeho geografické projekce na přiložených mapách jsou nejcenějším vkladem právě etymologické výklady, především jejich semasiologická stránka. Následující příspěvek si nečiní nárok být recenzním článkem – to by znamenalo nejspíše novou monografii. Jeho cílem je podat přehled o 20 baltských fytonymech a jejich asi 230 synonymech s důležitějšími variantami, vesměs též s paralelami ilustrujícími etymologický výklad. Sémantická motivace pojmenování rostlin či jejich plodů, je-li zmapována podrobně, a to v případě „Baltského jazykového atlasu“ opravdu platí, nabízí fascinující výsledky. Baltské jazyky, kde se na hluboké indoevropské dědictví ve slovní zásobě navrstvují více či méně nedávne adstráty horno- a dolnoněmecký, popř. švédský, polský, běloruský, estonský a livonský, představují tak unikátní laboratorní prostředí a botanická terminologie se svými metaforickými pojmenováními nepřekonatelný materiál ke zkoumání.

Nelze však zcela rezignovat na recenzní posláním tohoto příspěvku. Nedostatky „Atlasu“ lze rozdělit do dvou skupin.

1. V první skupině jsou překlepy (záměny znaků), za nimiž patrně stojí automatické načítání naskenovaných materiálů:

s. 90–91, 422: skt. *pmvati* „it gushes, swells“, správně *pínvati*.

s. 96–97, 425: ř. *λείπω* „I leave“, správně *λείπω*.

s. 96–97, 425: ř. *ā(F)oχξ*, správně *ā(F)oλξ*; rekonstrukce kořene vzhledem k ř. *ā-* by měla být **H₂uelk-* (Kümmel, LIV 289–90).

s. 124–125, 442: namísto sl. **stir* „sharp“ má být **ostrъ*, namísto lot. *airs* id. má být *asrs*.

s. 140–141, 451: lat. *fadio* „I dig“, správně *fodiō*.

2. Druhou skupinu tvoří chybné překlady do angličtiny, resp. chybný pravopis anglických slov, které také činí dojem, že je způsobil strojový překlad:

s. 439: lo. *stràuja, stràume, stràve*, sthn. *strom* má být glosováno ang. „stream“, tj. „proud, tok“, nikoliv „storm“, což znamená „bouř“.

s. 441: li. *māras* a stsl. *morъ* by mělo být přeloženo jako „plague“ = „mor“, nikoliv „plaque“ = „plaketa“.

s. 453: lo. *lapa* „leave“, správně „leaf“; etnonym, správně ethnonym.

s. 456, 460: fitonym, správně phytonym.

s. 465: *croops*, správně *crops*, což ale není nejšťastnější překlad pro „obilí“.

s. 491: syntagma, správně syntagma.

s. 496: fytonym, správně phytonym.

s. 500, pozn. 2: *phytonimic*, správně *phytonymic*; homonimy, správně homonymy.

s. 518: *osien*, správně *osier*.

s. 568: zkratky CHG – Central High German & CLG – Central Low German by zřejmě měly mít správnou (ustálenou) podobu MHG – Middle High German & MLG – Middle Low German. Jedná se pravděpodobně o mechanické (strojové?) převedení německých termínů *Mittelhochdeutsch* & *Mittelniederdeutsch* do angličtiny.

Přes tyto dílčí výhrady je hodnota botanického dílu „Atlasu baltských jazyků“ nezměrná. Vzhledem k velmi nízkému nákladu, pouhých 100 (!) výtisků, bude užitečné zprostředkovat všem případným zájemcům podstatný materiál alespoň ve formě následujících přehledných tabulek (pořadí fytonym je zachováno):

juniper / jalovec (lot.–lit.: s. 84–89; mapa: s. 300–301; ang.: s. 419–421)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>kadagÿs, kadugÿs</i>	<i>kadiķis, kadeģis</i>	<i>kadegis</i> ^{E608}	sr. bf.: liv. <i>kadāg</i> id.
<i>ēgli(u)s, āgli(u)s</i>	<i>paeglis, paegle</i>		sr. b. * <i>edliiā</i> jedle, p. <i>jadłowiec</i> jalovec
	<i>ērcis, ērķis, ērkšķis</i>		lo. <i>ērķšķis</i> trn
<i>je(d)laūčius, jēl^o velaúka</i>			< p. <i>ja(d)łowiec</i> id.
<i>verbà</i>			< br. <i>verba</i> vrba

dandelion / pampeliška (lo.–li.: s. 90–97; mapa: s. 302–304; ang.: s. 422–426)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>piēnē, piēnē, piēnis</i>	<i>piene(le), pienine</i>		li. <i>piēnas</i> mléko, lo. <i>piēns</i> id.
<i>kiaūl-pienē, °nis</i>	<i>cūk-piene, °nis</i>		li. <i>kiaūlē</i> prase, lo. <i>cūka</i> id.
<i>balt-piēnē</i>	<i>baltā pienene</i>		li. <i>báltas</i> , lo. <i>balts</i> bílý
<i>piēn-žolē</i>			li. <i>žolē</i> tráva
<i>kárva-žolē</i>			li. <i>kárvē</i> kráva
<i>karčiuškà</i>			li. <i>kartūs</i> hořký
	<i>sīvene</i>		lo. <i>sīvs</i> hořký

li.	lo.	pr.	paralely
	<i>svístęņę</i>		lo. sviests māslo
<i>šašūkas, šašūnas</i>			li. šāšas strup
<i>šaša-vaļķis</i>			li. viļkti tāhnout
<i>pikta-šašis</i>			li. piktas hnēvivý
<i>snaudālis, °lē</i>			li. snáuusti dříimat
<i>gegēlas</i>			li. gēgē kukačka
<i>dvýlikinē</i>			li. dvýlika 12
<i>pūkas, pūķis, °kēnē</i>			< stbr. puxъ

nettle / kopřiva (lo.-li.: s. 98–107; mapa: s. 305–307; ang.: s. 427–432)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>not(e)rē, notrīs</i>	<i>nātre</i>	<i>noatis</i> ^{E291}	sl. *natъ nat
<i>dīlg(yn)ē</i>			li. dīlgti svēdit
<i>krapýva</i>			< br. krapiva id.

cornflower / chrpa (lo.-li.: s. 108–115; mapa: s. 308–311; ang.: s. 437–445)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>rūgia-gēlē</i>			li. rugys žito + gēlē kvētina = n. Kornblume
<i>rugia-kvietkà</i>			< stbr. květka
<i>ruģiā-žolē</i>			li. žolē trāva
	<i>rudzu-puķe</i>		lo. rudzis žito + < liv. putk, poķķ kvētina
<i>mēldas id.; obvykle rákosí, sítina</i>	<i>(mēldi sítina)</i>		pr. <i>malđai</i> mladý (lépe M 561: sl. *smьldъ)
<i>vosilkà, °silké, °kas</i> <i>vasilkà, °silké, °kas</i>	<i>vasilka</i>		< p. <i>wasilka, °lek</i> , stbr. <i>vasylék</i>
<i>šīlķas</i>			< str. šьlkъ hedvábí
	<i>zīdene, žīdene</i>		lo. zīds hedvábí < strđn. <i>sīde</i> > est. <i>sīt</i> id.
	<i>naktinīca, naktenīca</i>		lo. <i>nakts</i> , li. <i>naktis</i> noc
	<i>zilā pūķe, zilene</i>		lo. <i>zils</i> , li. <i>žilas</i> modrý
<i>mēlýnē</i>			li. <i>mēl(yn)as</i> modrý
<i>mēlin-žiedis</i>			li. <i>žydēti</i> kvést
<i>šarka-kōjis</i>			sr. pr. <i>sarke</i> straka + li. <i>kója</i> , lo. <i>kāja</i> noha
<i>kukālis, kauķulis</i>			li. <i>kūkti</i> ohnout, svēsīt

yarrow / řebříček (lo.-li.: s. 116–131; mapa: s. 308–309; ang.: s. 437–445)

li.	lo.	pr.	paralely
kraūja-žolē			li. kraūjas krev
kraūja-gēlē			li. gēlē květina
krauja-nōsis			li. nōsis nos
kraujā-tekis			li. tekėti téci
kraujēlē, °jūtis			li. kraūjas krev
	asins-/ašņa zāle		lo. asins krev
	asins-/ašņa dzīras		lo. dzira nápoj
s(t)rāvo žolē s(t)rēva-žolē, tr° sraūja-/s(t)ruja- žolē			li. s(t)ravēti / srūti téci + žolē tráva, bylina
srauja-nōsis nosravà, nasruōtis			li. nōsis nos + sravà tečení
gijūtis, gajūtē			li. gýti hojit
raukā-žolē			li. raūkti
	mēra puķes		lo. mēris mor
	mēra zāle(s)		lo. zāle tráva
	nāve puķes		lo. nāve smrt
	pelaški, °uški, °iški		lo. pelēks šedý + aški koňské žíně
	peļu astes, peļastes		lo. aste ocas
pēluodegis			li. uodegà ocas
	awju ašchķi		lo. avs ovce
	aita aški		lo. aita ovce
týtaras < lo.	títari, títteri		lo. títars krocán
	kurkinu zāle		lo. kurkins krocán
	eža-/ežu-puķe(s)		lo. eža mez + p. květina
	ežu-zāle		lo. zāle tráva
	tūkstošziedi		lo. tūkstuotins „1000“ + ziēds květ
bal(ta)ziēdis, °dé			li. báltas bílý + žiēdas květ
	baļtvēdere		lo. baļts bílý + vēdērs žaludek
karpýtinē, °nis			li. karpýti stříhat
mōrklapis, mó°			li. morkà < br. mōrkva + li. lāpas list
smirduōklē			li. smirdēti smrdēt
	čemerīčas, °iņi		< br. čemeryca
	aitķiemele		lo. aita ovce + ķiemeles kmín < stříhn. kümel
	cūku / guovju ķimenes vilku ķimīnis		lo. cūka prase / guovs kráva + ķimenes kmín lo. vilks vlk

li.	lo.	pr.	paralely
	<i>laukpipari</i>		lo. <i>laūks pole</i> + <i>pipars pepř</i>
	<i>sūrines</i>		lo. <i>sūrs hořký</i>
	<i>sīrpenes, °pines</i>		< p. <i>sierpeņi srpen</i>
	<i>žūžaines, žūžaunes</i>		sr. li. <i>apžiužti</i> zarūstat travou
	<i>in(dri)cens</i>		lo. <i>Indriķis Jindřich</i>

plantain / jitrocel (lo.-li.: s. 132-147; mapa: s. 314-316; ang.: s. 446-453)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>gyslōtis, °tys</i>			li. <i>gýsla žíla</i>
<i>gysl(úna)-lapis</i>	<i>dzisl-lapa</i>		li. <i>lāpas</i> , lo. <i>lapa list</i>
<i>traūk-lapis</i>			li. <i>tráukti</i> tahat, vsát
<i>traūko kiaulēlē</i>			li. <i>kiaulē</i> prase
<i>raūk-lapis</i>			li. <i>raūkas</i> vráska
<i>raūk(o)-žolē</i>			li. <i>žolē</i> tráva, bylina
	<i>rautine</i>		lo. <i>raut</i> táhnout
<i>kēlio lāpas</i>	<i>ceļa lapa</i>		li. <i>kēlias</i> , lo. <i>ceļš</i> cesta
<i>kelio retina,</i> <i>kel-retinis</i>			li. <i>kēlias</i> cesta + <i>retina</i> čertkus / Succisa
	<i>ceļmallapa</i> <i>ceļmale, ceļlapa</i>		lo. <i>ceļš</i> cesta + <i>mala</i> břeh, okraj + <i>lapa</i> list
	<i>ceļa-lēpe</i>		lo. <i>lēpe</i> podběl li. <i>lėpė</i> vodní lilie
	<i>ceļ-vārpa, °p-lapa</i>		lo. <i>vārpa</i> klas
	<i>cel-bedes, -beži</i>		lo. <i>best</i> : <i>beđu</i> kopat
	<i>ceļ-tęka, cel-taka</i> <i>ceļ-taku lapa</i>		lo. <i>tęka, taka</i> , li. <i>tākas</i> stezka
	<i>ceļ-mine, ceļ-mene</i> <i>celmiņ-lapa</i>		lo. <i>mīt</i> , li. <i>miņti</i> mnout nebo k lo. <i>celms</i> kmen
<i>gailūotis</i>			li. <i>gailūs</i> ostrý, hořký
<i>kaulā-žolē</i>			li. <i>kāulas</i> kost
<i>bóba, bobkēlē</i>			< p. <i>babka</i>
	<i>balt-vēdere</i>		lo. <i>balts</i> bílý + <i>vēders</i> žaludek
	<i>slīdzene</i>		?lo. <i>sligt</i> klouzat, <i>aizslīdzēt</i> <i>dahingleiten</i> (EH I, 49)
	<i>cūk-austiņa</i>		lo. <i>cūka</i> prase + <i>auss</i> ucho
	<i>stīdzene, stidzeņa</i>		lo. <i>stīdzēt</i> klíčit
	<i>vālītes</i>		lo. <i>vāle</i> hůl, palice
	<i>saldati, zaldāti</i>		lo. <i>s/zaldāts</i> voják
	<i>baicele, boicovais</i>		lo. <i>baiče</i> bič < n. <i>Peitsche</i>
	<i>puolis</i>		lo. <i>Puolis</i> Polák

li.	lo.	pr.	paralely
	<i>turki</i>		lo. <i>Turks</i> Turek
	<i>tripatnieks</i>		lo. <i>tripatas</i> dětská hra
	<i>zeltik-lapa</i>		?lo. <i>zēlts</i> zlato

clover / jetel (lo.-li.: s. 148–157; mapa: s. 317–319; ang.: s. 454–458)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>dóbilas, -ylas, -elas</i>	<i>dābu(o)ls, dabūls</i>		sr. lo. <i>ābuōls</i> jablko?
	<i>ābu(o)ls, °liņš, °lins</i>	<i>wobilis</i> ^{E290}	lo. <i>ābuōls</i> , li. <i>obuolys</i> , pr. <i>woble</i> jablko
	<i>ēbul(īn)s, ēbuolins</i>		
	<i>amuols, °iņš, āmals</i>		lo. <i>amu(o)ls, āmulis</i> , li. <i>āmalas</i> jmelí
	<i>ēmuols, °liņš, °lins</i>		lo. <i>ēmuols</i> , li. <i>ēmalas</i> , pr. <i>emelno</i> jmelí
<i>kaniušinā</i>			< br. <i>kanjušyna</i> < p. <i>koniczyna</i> bílý jetel
	<i>klever(i)s</i>		< br. <i>kléver</i> , r. <i>kléver</i> < dn. <i>klewer</i>

sunflower / slunečnice (lo.-li.: s. 158–163; mapa: s. 320–321; ang.: 459–61)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>saulé-grāžas, °žis saulā-grīža</i>	<i>saul-grieze, -grieži</i>		li. <i>saulē</i> , lo. <i>saūle</i> slunce + li. <i>grāžas</i> okraj síta, oplocení, lo. <i>grieze</i> okraj klobouku
<i>grīža-žolē</i>			li. <i>grīžas</i> okraj (síta) + <i>žolē</i> tráva, bylina
<i>saul(i)ó-grūzdis</i>			li. <i>gruzdēti</i> doutnat, připalovat se
<i>sáula-žolē, -žolis saulia-žolē</i>	<i>saules-zāle</i>		slunce + bylina
<i>saulé-rožis</i>			li. <i>rōžé</i> < p. <i>róža</i> < stč. <i>rōžē</i> < střhn. <i>rōse</i> růže
	<i>saul(e)s-ruoze saules gruoza</i>		lo. <i>grūoza</i> koš
	<i>saul(e)s-puķe</i>		lo. <i>puķe</i> květina
<i>sauló-leitis</i>			zkřížení li. <i>léisti-s</i> zapadat (o slunci) a <i>sauló-laidis</i> čas západu slunce, paprsky při západu
<i>sēmečkē</i>	<i>semečka, semička</i>		< r. dial. pl. <i>sēmečki</i> slunečnice
<i>slanēčnykas slaniēšnykas</i>			< p. <i>slonecznik</i>

winter wheat / ozimá pšenice (lo.-li.: s. 164–167; mapa: s. 322–323; ang.: s. 462–463)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>kviečiaĭ</i>	<i>kvieši</i>		lo. <i>kvitēt</i> třpytit se, r. <i>cvet</i> květ či < sgerm.
<i>pūraĭ, pūrai, pūrāi</i>	<i>pūri</i>		pr. <i>pure</i> tráva sveřep / <i>Bromus</i> , sch. <i>pīr</i> pšenice špalda

crops / obilí (lo.-li.: s. 168–175; mapa: s. 324–326; ang.: s. 464–467)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>dúona</i>	(<i>duōna</i> kůrka chleba)		prim. chléb; véd. <i>d^hānā-</i> pražené zrno
	<i>maize</i>		prim. chléb; lo. <i>miezis</i> , li. <i>miėžiai</i> , pr. <i>moasis</i> ječmen
<i>jāvas</i> , pl. <i>javaĭ</i>			véd. <i>yáva-</i> obilí, ječmen
	<i>labība, labēb</i>		lo. <i>labs</i> , li. <i>lābas</i> , pr. <i>labs</i> dobrý
<i>naudà</i> (těž zisk)	(<i>naūda</i> peníze)		stisl. <i>naut</i> domácí dobytek

buckwheat / pohanka (lo.-li.: s. 176–179; mapa: s. 327–329; ang.: s. 468–469)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>griķis</i> , °kas, pl. °kai	<i>griķis</i> , pl. <i>griķi</i> , var. <i>kriķis, driķi, driči</i>		sr. stp. <i>gryka</i> , stbr. <i>gryka, grika</i> id. < str. * <i>grьkъ</i> řecký
	<i>greči</i>		< r. <i>grečixa</i>

onion / cibule (lo.-li.: s. 180–185; mapa: s. 330–333; ang.: s. 470–472)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>cibūlis</i> , cy°, ciu°, <i>cibūlē, cibūlia, cebulē, sibulis, ceīpulis, cýpuolē, zibūlis</i>	<i>cibulis, čibulis, šīpu(o)ls, šīpals, seipuls</i>		< stp. <i>cybula</i> < střhn. <i>zibolle</i> < sthn. < <i>zibollo</i> < střlat. <i>caepola, cipolla</i> = dem. od <i>cēpa</i> id.
<i>svogūnas, svi°</i> , <i>sva°</i>			< karaim. <i>sogán</i> , tat. <i>sugan</i> <i>Allium cepa</i>

garlic / česnek (lo.-li.: s. 186–193; mapa: s. 334–335; ang.: s. 473–476)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>česnākas, česnāgas, češ°</i> <i>čisnākas, šiš°</i> , <i>šeš°</i>	<i>casnāks, °nāgs, sasnaks, °nags, šašņaks, šiš°</i>		< stp. <i>czesnak</i> , str. <i>česnokъ</i> id.
	<i>svētenis, °tiņš</i>		lo. <i>svētas</i> kerblík lesní
<i>lakšta</i> (18. st.)			li. <i>lūkštas</i> slupka

li.	lo.	pr.	paralely
	ķipluoks, °lūks, knipluoks, knib°, čipluks		střdn. klufłók, klüflök

cucumber / okurka (lo.–li.: s. 194–203; mapa: s. 336–337; ang.: s. 477–481)

li.	lo.	pr.	paralely
aguřkas, avuřkas (v)aguřklas	agurks, agòrks, agurklis, o°, ogūrcis		< stbr. ogurokъ či stp. ogurek < střř. ἀγουρος id., z ř. pozd. ἀγουρος nezralý < ř. (Diosc.) ἄωρος id.
guřkis	gurķis, guòrks		< n. Gurke < stp. ogurek etc.

potato / brambory (lo.–li.: s. 204–215; mapa: s. 338–340; ang.: s. 482–487)

li.	lo.	pr.	paralely
bùlvé, bulvé, bulvĕ bùliava < *bulviava	bùļvas, bùļv(i)s, bullis,		< p. bulwa
bùlbé, bulbě, bulbĕ bulba, bù°,	buļbi pl., guļb(i)s uļbiks, ulbiķis		< br. búl'ba
bùilĕ, builĕ			< br. byl'
kartùpelis kurdùplis (Z.)	kartup(el)is, °pulis kaftelis, gartupeļi karpalis, °ulis karpans, kartīns kartapulis, tupulis tupelis, tupenis		< dn. kartuffel
ečiukas, iéčiukas			< n. Erdschocke
rópé, ropùté, ra°, ru° rapùkas, ro°	rāpucis rāci(ni)s, °ciņš pupa		< sthn. ruoppa vedle ruoba řepa lo. rācens řepa < rakt kopat x rāpucis lo. pupa bob, li. pùpa id.
	pampālis, pimpulis		sr. li. pañpalis boule
	pęntupelis, pentups		?lo. pimpulis + tupelis
	(zemes) ābuols ābals		= n. Erdapfel, sr. lo. ābuōls jablko + zeme země
dūlĕ, °lis, dùlĕ, °lis			li. duliā hruška < br. dúlja < psl. *kъdulja / *kъdunja < ř. κυδώνια
	kaņķi, kaņķens kankumi, kaņtuļi		
	kēpulis, pl. kēpuļi		
	bimbaži, bumbēži bumbuļi, bumburs		
	čāčis		

Swedish turnip / brukeyv řepka, tuřín (lo.-li.: s. 216–219; mapa: s. 341–343; ang.: s. 488–489)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>griēžtis, griēžtis, griēžtys, griēžtīnis</i>	<i>griez(i)nis</i>		li. <i>griēžti</i> ořezávat řepu, lo. <i>griēžt</i> řezat, krájet
<i>kōlis, kolys, kolinis</i>	<i>kālis</i>		< dn. <i>kāl</i> či šv. <i>kāl</i>
	<i>kūle, kūlis</i>		< n. <i>Kohl</i>
	<i>sakne</i>		lo. <i>sakne</i> , li. <i>šaknis</i> , pr. <i>sagnis</i> kořen
	<i>cimenis</i>		sr. lo. <i>cimenis</i> vlasy na šíji : <i>cimini</i> dlouhé vlasy
	<i>struņķis</i>		< strĥn. <i>strunc</i> , n. <i>Strunk</i> košťál; pahýl, suk
<i>sētīnys, sētīnis, sētīnys</i>			li. <i>sēti</i> sít
<i>gr(i)ūčkas, kr(i)učkā</i> <i>kr(i)ūčkas, °ké</i>			< n. dial. <i>Wrūke, Wrucke, Brucke</i> < dn. <i>Wrūck</i> kořen
<i>bručkā, bruškā</i>			< br. <i>bručka, bruška</i> < n. <i>Brucke</i>

wild strawberry / divoké jahody (lo.-li.: s. 220–225; mapa: s. 344–346; ang.: s. 490–492)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>žeminē, žeminēlē</i>	<i>zemine, zemene, zemienas zem(e)tene</i>		li. <i>žēmē</i> , lo. <i>zeme</i> , pr. <i>same</i> ; sr. r. <i>zemljanica</i>
<i>žēm-uogē, žēm-uogē, žēn-uogē; sr. žeminē uoga</i>	<i>zemiņ-uoga zemīteņ-uoga</i>		li. <i>žēmē</i> + <i>uoga</i> jahoda, lo. <i>uōga</i> ; sr. germ. * <i>erþa-bazjan</i> -id. > sthn. <i>erd-beri</i> , šv. <i>jord-bär</i>
	<i>zemnīgas zemnīdza, °e(s)</i>		lo. <i>zeme</i>
	<i>zemnīca, °ce</i>		lo. <i>zeme</i>
	<i>zemlīca zemlīdza zemlīnkas</i>		< r. <i>zemljanica</i> < r. <i>zemljanīga</i>
<i>paziōmka, pazēmka</i>			< br. <i>pozēmka, pa°</i> < p. <i>poziomka</i> id.
<i>padzemīnykas</i>			< p. dial. <i>podziomka</i> id.
<i>raudōnē</i>			li. <i>raudōnas</i> červený

bilberry / borůvky (lo.-li.: s. 226–233; mapa: s. 347–349; ang.: s. 493–497)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>mēlēnē, mēlēnē mēlīnē, mēlīnē</i>	<i>mēlīnene, melnīne, mēlīene, mēlīne, mēlmene, mel°, melnīcas, °īdzas melnīgās, °ītes</i>		lo. <i>mēlīns</i> černý, tmavý, ř. <i>μέλας</i> černý sr. lo. <i>mēlīnās</i> uogas

li.	lo.	pr.	paralely
	<i>mustika</i>		< bf., sr. est. <i>mustikas</i> id. : <i>must</i> , liv. <i>mustā</i> černý
	<i>zilene(s)</i>		lo. <i>zils</i> modrý, li. <i>žilas</i> sivý, šedý : <i>žélti zelenat</i> se
	<i>cūcenes</i>		lo. <i>cūka</i> prase, sr. li. <i>kiaūlia-uogė</i> medvědice lékařská / <i>Arctostaphylos uva-ursi</i> : <i>kiaūlė</i> prase
	<i>glāzene(s)</i>		lo. <i>glāze</i> sklo
	<i>gailenes</i>		li. <i>gaīlis</i> rojovník bažinatý = divoký rozmarýn / <i>Ledum palustre</i> : <i>gailūs trpký, hořký; smutný</i>
	<i>sustrenes, zu^o</i>		většinou rybíz červený či černý < est. <i>sōstar</i> rybíz
	<i>silenes</i>		lo. <i>sils</i> borový les, li. <i>šilas</i> id., vřes
	<i>mīzenes</i>		lo. <i>mīzt</i> močit
	<i>gluodeņu aces</i>		lo. <i>gluodene</i> = li. <i>gluodenas</i> slepýš + lo. <i>acs</i> = li. <i>akis</i> oko
<i>juoda uoga</i>			li. <i>júodas</i> černý, lo. <i>juōds</i> lesní duch
<i>retuogė</i>			sr. li. <i>rėtas</i> řídký, <i>retumýnas</i> řídké křoví
<i>cārnicas</i>			< br. <i>čarníca</i>

blackberry / ostružiny (lo.-li.: s. 234–239; mapa: s. 350–352; ang.: s. 498–500)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>júodavētė, júodavėčia juodà aviētė, júodoji avietė júodas avietys</i>			li. <i>júodas</i> černý + <i>avis</i> ovce
<i>mėlyna aviētė</i>	<i>mėlnā avieša melnā avene mėlnais avietis</i>		lo. <i>mėl̃ns</i> černý, tmavý + <i>avs</i> ovce
<i>bráížanti avėčia / avietė</i>			li. <i>bráížyti</i> škrábat
	<i>kazene</i>		< sl. *koza koza
	<i>kazlenes</i>		lo. <i>kazlėns</i> kůzle < sl. *kozьлѣ
	<i>kaz-ļipe</i>		lo. <i>ļipa, ļipe</i> < est. <i>lippu</i> ocas
	<i>kazu-zemenīte</i>		lo. <i>zemene</i> divoké jahody / Erdbeere
	<i>cūcene</i>		lo. <i>cūka</i> prase nebo <i>kūcene</i> hromada zrní

li.	lo.	pr.	paralely
	<i>lācene</i> <i>luôcanas</i>		lo. <i>lācene</i> medvědice; sr. est. <i>karu-vabar</i> ostružina = <i>karu</i> medvěd + <i>vabar</i> malina (ME II, 434)
<i>gérvuogé, gérva(v)</i> <i>uogé</i> <i>gérviauogé, gervinè</i>	(<i>dzērvēne</i> <i>brusinky</i>)		li. <i>gérvè</i> , lo. <i>dzērvē</i> , pr. <i>gerwe</i> jeřáb
<i>várnuogé,</i> <i>varnāuogé</i>			li. <i>várna</i> , lo. <i>vārna</i> , pr. <i>warne</i> vrána
<i>krámuogé</i>			li. <i>krūmas</i> křoví
<i>krañtuogé</i>			li. <i>krañtas</i> , lo. <i>krañts</i> břeh
	<i>ķepene</i>		< est. <i>kābi</i> šiška

raspberry / maliny (lo.-li.: s. 240–249; mapa: s. 353–355; ang.: s. 501–506)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>aviētē</i>	<i>aviete(nes), avītes,</i> <i>aviēse, °iešas,</i> <i>avesēni, aviēška(s)</i> <i>aviekšas, aviežas,</i> <i>aviekstēnes,</i> <i>avuoškas, aukšēne,</i> <i>avesen-uogas,</i> <i>avišu-uogas</i> <i>avieksu uogas,</i> <i>aveņ-uôgas</i>		li. <i>avis</i> , lo. <i>avs</i> ovce
	<i>aivie(k)stene,</i> <i>aivikste,</i> <i>aizviekstene</i> <i>aivikšu uoga</i>		sr. lo. <i>aviekstēnes</i> id.
	<i>maļina</i>		< r. <i>malína</i>

pear / hruška (lo.-li.: s. 250–255; mapa: s. 356–359; ang.: s. 507–509)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>kr(i)áušē, kriáušia</i> <i>kriáušis, tráušē</i>	<i>kraúsis</i>	<i>crausy</i> ^{E617} strom <i>crausios</i> ^{E618} plod	sr. sl. <i>*kruša</i> vedle <i>*gruša</i> id.
<i>grūšia, °šē, °šas, °ši</i>	<i>grūša, °šis, °šē</i>		< sl. <i>*gruša</i>
<i>grūšnià, gr(i)úšné</i>			< br. <i>hrušnja</i> id.
<i>dūlē, dūlē, dūlē</i> <i>dūlia, dulià</i>	<i>duļa</i>		li. <i>dulià</i> hruška < br. <i>dúlja</i> < psl. <i>*kъdulja</i> / <i>*kъdunja</i> < ř. <i>κυδώνια</i>
	<i>bumbiere, bum̃bure</i> <i>bùm bire</i>		< n. dial. <i>Bumbeere</i>

plum / švestka, slíva (lo.-li.: s. 256–265; mapa: s. 360–361; ang.: s. 510–514)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>slyvā, slývas</i>	<i>sļiv(k)a, šļiv(k)a</i>	<i>slīwaytos</i> ^{E619}	< p. <i>slīwa</i> či br. <i>slīva</i>
<i>bliūmas, pliūmē</i>	<i>bļūme, bl°, plūme, plū° plaume, plūne, plūvme blūm-uōga, plūnu uoga disim. gluome, glūme</i>		< strĥn. <i>plume</i>
<i>bloms</i>			< n. dial. <i>pflome</i>
	<i>būka</i>		lo. <i>budzis</i> nezralé ovoce < * <i>bugis</i>
	<i>krēķis</i>		< strĥn. <i>krēke</i>

hazel tree / líska (lo.-li.: s. 266–273; mapa: s. 362–364; ang.: s. 515–518)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>lazdā, lāzdas lazā, lāzas lazdōs mēdis</i>	<i>lazda, °ds, lēzds, lozda lagzda, °ds, lāgzd lēgzda, °ds</i>	<i>laxde</i> ^{E607} ; sr. <i>kel- laxde</i> ^{E422} ratištē kopí	sr. sl. * <i>loza</i> vinnā réva, vrba alb. <i>lajthi, ledhi</i> líska
<i>riēšutas, riēšutas riešutýs, riešutýnas</i>	(<i>rieksts</i> ořech)	(<i>bucca- reisis</i> <i>bukvice</i>)	sr. li. <i>rišti</i> , lo. <i>rist</i> vázat, <i>riest</i> ohnout, pr. <i>per-rēist</i> svázat, uvázat
<i>žilvītis</i>			li. <i>žālias</i> zelený + <i>vytis</i> ohebnā větev
<i>bardýnas</i>			?li. <i>barzdā</i> , lo. <i>bārda</i> , pr. <i>bordus</i> brada, vous

cone / šiška (lo.-li.: s. 274–289; mapa: s. 365–367; ang.: s. 519–527)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>kīrkužē, °žis, °žas</i>	<i>cirkūzis, cirkūžs, °kuozis</i>		
<i>gurgūtis, °tē gurgōzas, °gūckas burkūtis</i>			li. <i>guřgti</i> mumlat, bručet, kručet; lépe <i>guřgulas</i> bublina, hrouda
<i>būkas, būkas, būkēlis, būkūtis</i>			li. <i>būkas</i> neostřý, tupý; adv. <i>bukaī</i> s kulatým koncem, bez rohů
<i>baūbukas, °belis</i>	<i>bumbulis</i>		li. <i>bumburas</i> , dial. <i>būburas</i> pupen; pupínek
<i>bibýkas</i>			li. <i>býbis</i> membrum virile

li.	lo.	pr.	paralely
biñbé			li. <i>bám̃ba</i> pupek, <i>bañb̃ti</i> narůst, otéct
kukùtis (též dudek)			<i>k - k < b - k</i> : <i>bukùtis</i> id.; sr. <i>kùk-medis</i> tis
boršké			< n. <i>Borste</i> štětiny; pupínek (na zátylku)
budùkas			?li. <i>budě</i> , <i>bùdē</i> houba stromová / nejedlá
brēkis, °ké, brekỹs			?lo. <i>bruka</i> hernia
vēja-vaikis			li. <i>vėjas</i> vítr + <i>vaikas</i> dítě = dítě větru
žebelỹs, žev° šebežis, °žỹs			li. <i>žióbauti</i> dýchat s otevřenými ústy, lapat po dechu; jíst, hltat
čiūtē			li. <i>čiúotē</i> , <i>čiúotis</i> , lo. <i>čúčis</i> prase, sele, sr. li. <i>kiaulēlē</i> sele; šiška
bùrē, °ris, burýtis buriùkas, °riùlis			li. <i>bùrē</i> ovce
burbuolē			li. <i>burbùlis</i> bublina
buziõkas, bužỹs buziùlas, bužēlis			li. <i>bùzē</i> , <i>bùžē</i> kráva, <i>buziùkas</i> , <i>buziùlis</i> tele
bučiùkas, bùčius			li. <i>bùčkē</i> kráva, <i>bučiùlis</i> tele
kankó-rēžis kanku°, kunku° kankõrai kenkórožis	čiekur(i)s, c°, čiekurz(i)s činkurs, čuok°, ķiekur(i)s ķirkurs, °kursis		* <i>kank-</i> /* <i>kenk-</i> + li. <i>rēžti</i> sekat, řezat
kañkalas			li. <i>kañkalas</i> srdce zvonu
kakarátas			
aguřkas			< stp. <i>ogurek</i> okurka
buožuké			li. <i>búožē</i> , lo. <i>buõze</i> hůl, palice
skujà, °ỹs, skùjē skùjas, °jis, °jus (též jehličí)			li. <i>skuistas</i> borový lesík, <i>skuistis</i> hustý jedlový háj (BŪGA i SMOCZYŃSKI odmítají tradiční srovnání se sl. * <i>xvoja</i>)
šyškà, ši°, šỹška šyčkà, ši°, šýčka čyčkà, či°, čýčka	šiška, šišks		< p. <i>szyszka</i> , br. <i>šýška</i>
kvajùké			li. <i>kvajà</i> , <i>kvajē</i> borovice < br. <i>xvoja</i>
	aitiņa borová šiška		
	bullītis		
	kukuodzis		

leaf / list (lo.-li.: s. 290–293; mapa: s. 368–369; ang.: s. 528–529)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>lāpas</i>	<i>lapa</i> , dial. <i>lopa</i>	(<i>lapinis</i> lžíce)	sr. hluž. <i>łopjeno list</i> (rostliny i papíru)
<i>lākštas</i>	<i>laksts</i>		li. <i>lakštýti</i> létat ve větru, lo. <i>lakstīt</i> skákat
<i>láiškās, laiškās</i>	(<i>laiska list</i> na stéble lnu či obilí)	(<i>cixti</i> <i>lāiskas</i> formulář při křtu)	sr. sl. * <i>listъ</i>

top of a tree / koruna stromu (lo.-li.: s. 294–297; mapa: s. 370–371; ang.: s. 530–531)

li.	lo.	pr.	paralely
<i>viršūnē</i>	<i>viršū(t)ne</i> , ° <i>sau(t)ne</i> , ° <i>suotne</i> <i>viršaine</i> , ° <i>suokne</i> , <i>virši</i> , ° <i>sus</i>		li. <i>viršūs</i> , lo. <i>virsa</i> , sl. * <i>врхъ</i> vrchní část
<i>galūnē, galūnē</i>	<i>galuotne</i> , ° <i>ok(s)ne</i> , <i>galūne</i> <i>galaine</i> , <i>galuote</i> <i>kuoka gals</i>		lo. <i>gals</i> konec, vršek, špička, li. <i>gālas</i> konec, pr. <i>gallan</i> smrt sr. lo. <i>kùoks</i> strom
	<i>galvenīce</i> , <i>galvenieks</i>		lo. <i>galva</i> hlava
	<i>spice(ne)</i> , ° <i>caune</i> , <i>spic-gale</i> <i>špice</i> , <i>špicaune</i>		< n. <i>Spitze</i>
	<i>makuška</i> & <i>makouka</i>		< r. <i>makuška</i> & br. <i>makaūka</i>

Zkratky: alb. albánský, ang. anglický, b. baltský, bf. baltskofinský, br. běloruský, dem. deminutivum, dial. dialekt, dn. dolnoněmecký, est. estonský, germ. germánský, hluž. hornolužický, hn. hornoněmecký, isl. islandský, karaim. karaimský, lat. latinský, li. litevský, liv. livonský, lo. lotyšský, n. německý, p. polský, pr. pruský, prim. primární, r. ruský, ř. řecký, s- severo-, sch. srbochorvatský, skt. sanskrt, sl. slovan-
ský, sr. srovněj, st- staro-, stř- středo-, šv. švédský, tat. tatarský, véd. védský, Z. Zietela.

LITERATURA

BŪGA, Kazimieras. 1958–1961. *Rinktiniai raštai*. Vol. 1–3. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.

EH = ENDZELIN, Janis – HAUSENBERG, Edita. 1934–1938. *Ergänzungen und Berichtigungen zu K. Mühlenbachs Lettisch-deutschem Wörterbuch*. Band I. Riga: Herausgegeben vom lettischen Kulturfonds.

LIV = RIX, Helmut – KÜMMEL, Martin et alii, eds. 2001. *Lexikon der Indogermanischen Verben*. Wiesbaden: Reichert.

M = MACHEK, Václav. 1968. *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: Academia.

ME = MÜHLENBACH, Karl. – ENDZELIN, Janis, eds. 1923–1925. *Lettisch-deutsches Wörterbuch*. Riga: Lettische Bildungsministerium.

SMOCZYŃSKI, Wojciech. 2007. *Słownik etymologiczny języka litewskiego*. Wilno: Uniwersytet wileński, Wydział filologiczny.

Studie byla uskutečněna díky podpoře Grantové agentury České republiky (GAČR), P406/12/0655. Autor by rád vyjádřil vděčnost prof. Grasildě Blažiené a doc. Iljovi Lemeškino-
vi, kteří mu umožnili toto *opus magnum* získat.

Václav Blažek

Department of Linguistics and Baltic Studies

Faculty of Arts, Masaryk University

Arna Nováka 1, 602 00 Brno

Czech Republic

blazek@phil.muni.cz